

## Orvosi szigorral írja a verseket

**Kilencedik kötete jelent meg nemrég Nagy Attila orvos-költőnek. Az *Időzz el* címűt szerdán este forgathatták először az érdeklődők egy nem hagyományos könyvbemutatón. Nem is neveztek bemutatónak, inkább költői estnek, amelyből nem hiányzott a beszélgetés, s természetesen megszólaltak a versek is.**

Nagy Attila költői estjén bizony igen sokan voltak, néhányan már széket sem kaptak. Orvosok, barátok, irodalom- és versszeretők ismerkedtek az *Időzz el* című kötetel, miközben Gálfalvi György az orvos-költőt faggatta. Megtudhattuk, hogy negyedik korában egy barátjával „koprodukcióban” írta első versét, amelyben a tanító nénitől való elválás fájdalmát faragták



rímbe. „Azóta is úgy tekintek a versekre, mint egy titkos naplóra” – jegyezte meg a szerző.

Gálfalvi György felelevenítette, milyenek ismerték meg a fiatal költő Nagy Attilát. Megtudhattuk, hogy sosem volt könyöklős típus, sosem erőszakolta magát szerkesztőségekre. Szerénysége, alázatossága részben Székely Jánostól, vagy ahogy mindannyian szólították „János úrtól” ered, részben pedig orvosi hivatásából. „Hála annak, hogy nem filológiát végeztem. Az orvosi szakmához szigor kell, és ez sokat segített nekem abban is, hogy megtaláljam a megfelelő for-

mát a verseimhez, majd önmagammat kezdjem írni” – fogalmazott Nagy Attila.

A beszélgetést nem nyújtották hosszúra, átadták a szót a verseknek, majd a hárfának is. *Kosztá Gabriella* színművész Nagy Attila kilenc kötetéből válogatott verseket, s adta elő a vásárhelyi közönségnek, majd a költő felesége, Nagy Emese hárfán játszott.

Szász Cs. Emese

(szekelyhon.ro, 2013. április 25.)



Pál-Antal Sándor

## Örmények Marosvásárhelyen

(1. rész)

Az alábbiakban az örmények Marosvásárhelyen való megjelenésére és 1848 előtti ottlétükre vonatkozó adatokat ismertetjük. E célból a marosvásárhelyi Nemzeti Levéltár-

ban őrzött városi levéltárban és a római katolikus egyházi anyakönyvekben végeztünk feltáró kutatást. A kapott adatok segítségével nyomon követhettük ennek az életerős,

rendkívül szívós közösségnek a város életébe való beilleszkedését, a magyar társadalom részévé válását.

Az örmények mint kereskedők tűntek fel Marosvásárhely közéletében. Az első velük kapcsolatos adatok a 17. századból valók. Ebben az időszakban főként a helyi országos vásárokon tűnnek fel mint vándorkereskedők. De a szórványos jelzések néhány, a városban élő örményről is tudósítanak. Az első, név szerint ismert személy Örmény (Eörmeni) Gergely, aki 1633-ban városi polgárjogot kap. Egy másik, Örmény (Eörmenj) János 1645-ben teszi le a város előljárói előtt a polgáresküit. A század végéig bizonyosan más örmény kereskedők, kézművesek is megjelentek a városban, akikről azonban adathiány miatt nincs tudomásunk.

A 18. század folyamán a szó szoros értelmében vett kereskedő kevés van a városban. Az évszázad első felében túlnyomó többségben a görög és macedo-román kalmárok és szatócsok folytatnak itt kereskedéssel kapcsolatos tevékenységet. Az örmények jelenléte a városban az 1740–50-es években válik érezhetővé. 1739-ben a minoriták boltjának működtetésére Kövér András pater superior Tódor Lukács örmény kereskedőt alkalmazza, amelyért 50 rénes forint taxát fizetnek a városnak. Az örmény ellen testületileg fellépnek a görög kereskedők – Ternovai Görög András, Görög István, Görög József és Görög Márton –, és ráveszik a tanácsot az engedély visszavonására és a konkurensnek a városból való eltávolítására. Két év múlva a görög kompánia megegyezik a tanácsal az idegen konkurencia megfélemezése és helyzeti előnyük biztosítása érdekében. Az egyezség tartalmát a kompánia 1741. március 17-én egy tíz pontba foglalt, szerződés jellegű nyilatkozatban rögzíti, amely egy sor előjogot biztosít számukra más kereskedőkkel szemben.

1742 augusztusában, a városvezetésbe is bejutott képviselőik révén a görög kereskedők a tanácsal erőszakkal távolíttatnak el egy Medgyesi Farkas nevű örmény kereskedőt, aki a jezsuita páterektől „a Szent György utca piatzi napnyugati szegeletén” házat vásárolt. A kitoloncolásért pedig hálaiból 800 magyar forintért megvásárolják annak házat és a városnak ajándékozzák. Nagylelkű adományuk fejében a bor kiárusításának bérletét is további két évre meghosszabbítatják. De az egyre erősödő örmény térhódítást nem tudják megállítani.

A helyi korlátok leküzdése érdekében a jómódú örmény kereskedők pártfogásért a központi hatóságokhoz folyamodnak, ahonnan támogatást is kapnak. Főkörmányszéki közbenlépés segítségével bekapcsolódhatnak a helyi kereskedelmi életbe, és annak egyre erősödő részeseivé válnak. Az első név szerint ismert, Marosvásárhelyen szabad kereskedési joggal rendelkező örmény az erzsébetvárosi Patrúbán (akkori írás szerint Patrúbán, vagy Patrúbány) Lukács. Ő 1755-ben kap a főkörmányszék által megerősített szabad kereskedési jogot a városban. Pár évvel később az erzsébetvárosi örmény kereskedőkompánia négy tagjával köt szerződést a város, az itteni tevékenységük lebonyolításának a biztosítása érdekében. Az 1760. október 11-i megállapodás értelmében Csíki Márton, Csíki István, Patrúbán Lukács és id. Görög Demeter számára, akik már 5-6 éve bizonyos taksa lefizetése mellett addig is kereskedtek a városban, szabályozzák tevékenységük folytatásának feltételeit. Kérésükre a sátoros helyeik mellé a város nem emel újabb sátrakat, hanem szabad teret hagy a sokadalmi vásárok számára. Az egyezség második pontjában a város megígéri, hogy: „Itten a városban mostan lévő kereskedőkön kívül más akármilyen nemű kereskedők, akik a fenn denominált (a megneve-

zett) kereskedőknek praejudiciumukra (kárukra) lehetnének, kereskedés végett a város akaratjából ide a városra nem inducáltatnak (hozattatnak), és a négy országos vásáron kívül nem admittáltatnak (engedélyeztetnek).” Ugyanakkor megszabják, hogy a gyolcsot és egyéb afféle portékát árusító zsidó és lengyel kereskedők csak a sokadalmak alkalmával tartózkodhatnak itt. A házalást is eltiltják tőlük. A Fogarasi János „bakaniás kereskedő” (szatócs) és Görög Demeter selyemárús állal a „piaczsor” melletti helyet 70 magyar

forintért, vagyis ugyanazért a taksáért, mint amennyit addig Fogarasiék fizettek, átadják a folyamodó örményeknek. Az előbbiek számára pedig távolabb jelölnek ki egy helyet, és megszabják, hogy Fogarasi szatócs-cikkkel foglalkozzon, társa pedig maradjon továbbra is a selyemárúsításnál. Mindezekért az örmények számára kedvező feltételekért Csíkiék az addigiaknál nagyobb taksát fizetnek: Patruban Lukács 150 forintot, Csíki István és Márton 120–120-at.

*Folytatjuk*



## Emlékezés – A XX. század történetírója, a fotográfus: Dr. Szentpétery Tibor életműve

**A XX. század bő kétharmadát végigfényképező, a doni fronton haditudósítóként dolgozó, az '56-os eseményeket megörökítő, a Budapestet Városvédőként dokumentáló, a Krisztinavárosi Budai Gyermekfotó műterem portréfotósa, a szenvedélyes ország- és természetjáró dr. Szentpétery Tibor munkásságát és életútját bemutató emlékülésre hívjuk szeretettel a Klebelsberg Kultúrkúriába (1028 Budapest, Templom utca 2-10.) mely 2013. április 20-án, szombaton 10 órakor kezdődik. Az emlékülés védnöke dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter.**

Dr. Szentpétery Tibor tanulmányainak a Pázmány Péter Tudományegyetemen való befejezése után önként jelentkezett a frontra, haditudósító lett: 1942. májusában került ki a Don-kanyarhoz. Augusztus 15-én a szeme előtt tartott Leica fényképezőgépe felfogta és eltérítette a neki szánt lövedéket. Súlyos sebesülten jutott haza, és csak egy gyors, bravúros operáció mentette meg a karját az amputálástól. 1945-ben Németországban esett amerikai hadifogságba. Szerencsére az amerikaiak hamar felismerték képességét, és a hadvezetés megbízásából fotográfálhatott.

Szabadulása után, 1946-ban hazatér szülővárosába, Budapestre. 1950-ig a Krisztina körúti Budai Gyermek Fotó műtermében

dolgozott, elsősorban az I., II. és a XII. kerületi családokat fényképezte. 1950. május 1-jén államosították a műtermet. Egyetlen éjszaka csomagolta össze, mentette ki az általa fontosnak tartot anyagokat, és őrizte meg otthonában az utókor számára. 1956-ban a forradalom eseményeit napról napra, percről percre hűségeesen követte és örököltette meg a kabátja alá rejtett fényképezőgépével. A képek egy részét szinte az eseményekkel egy időben juttatta el a külföldi sajtónak, a negatívokat pedig a padláson elrejtve őrizte három évtizeden át.

1956 után fényképezte a Budai Vár háború utáni feltárását, a Néprajzi Múzeum cseréptárát, az Aquincumi Múzeum ásatásait. A Budapesti Városszépítő, majd Vá-

rosvédő Egyesület fotócsoportjának élén szervezte az épületek dokumentálását. Élete végéig büszke volt örmény gyökereire. A budapesti örmény egyházközség gondnokaként szervezte a közösség életét. Tevékeny élete 2005. február 20-án ért véget, 89 évesen. Kérésére hamvait a borsónyi Tűzköves forrásnál szórták a parkba a reá emlékezők.

Korszakos jelentőségű hagyatéka több részből áll: a 2. világháborúban, az 1956-os forradalom alatt készített fotóiból; a krisztinavárosi fotóműhelyben készített portréfotóiból; szenvedélyes természetjárása alatt készített fényképeiből, Erdélytől a Felvidékig, a Budapesti Városvédő Egyesületnek szülővárosa épületeiről készített fotóiból.

*dr. Czaga Viktória*

## REZÜMÉ – emlékülés, 2013. április 20.

**Dr. Szentpétery Tibor fotóművész-haditudósító munkásságáról, fotóhagyatékáról tartott a Klebelsberg Kultúrkúria egy emlékülést 2013. április 20-án.**

Dr. Szentpétery Tibor (1916–2005) fotóművész hosszú életét tevékenyen élte, és minden minőségében (személyes, turista, portréfotós, katona, haditudósító, az '56-os budapesti események megörökítője, dokumentarista, városvédő, sportember, az örménykatolikus egyházközség évtizedeken át önfeláldozó módon dolgozó gondnoka, P. Kádár Dániel atya jobbkeze, az Orlay utcai templom építésének szervezője) marandót alkotott. A hagyatéka felbecsülhetetlen értéket képvisel, és gyors feldolgozásra, illetve adatmentésre szorul: a kb. 130ezer fekete-fehér negatív némelyike 70–75 éve szorosan összecsavarva, a kb. 30ezer színes diapozitív pedig az idő múlásával egyre színehagyottabban várja, hogy értő kezek archiválják – és így az utókor számára megmentésük, illetve az érdeklődők és a kutatók elé tárják.

A Magyar Nemzeti Múzeum, a Hadtörténeti Múzeum több fény-



*Dr. Szentpétery Tibor*



*Az ifjú haditudósító*

kép-sorozatát, tárgyát nemzeti örökségnek minősítette. Évek óta az országos intézmények is igényt formálnak a hagyatéka egyik-másik, őket közvetlenül érintő részére, de az örökös-jogutódok olyan megoldást tartanak csak elfogadhatónak, ahol minden, a fotóhagyaték felül a fotóművész életéhez köthető egyéb tárgy is egyazon intézményben kerül letéti kezelésbe. Ezt a nagy feladatot vállalta magára a Klebelsberg Kultúrkúria, amely a nemrég birtokukba jutott, most még romos állapotban lévő régi pesthidegkúti községházában kívánja majd a hagyatékokat elhelyezni, bemutathatóvá, illetve kutathatóvá tenni. A Klebelsberg Kultúrkúria és a Pesthidegkúti Helytörténeti Kör a hagyatéka megmentése érdekében keresi a támogatókat, valamint belföldi, illetve külföldi pályázatokon kívánnak a jövőben részt venni, hogy a szükséges munkálatok anyagi bázisát előteremtsék. A most szervezett konferencia kimondott célja, hogy szélesebb körben felhív-